

Türkistan'da yetişen büyük velilerdendir. Adı Ahmet bin İbrahim bin İlyas Yesevi olup, Piri Sultan, Hoca Ahmet, Kul Hacı Ahmet diye de tanınır. Babası Hacı İbrahim'in nesebi Hz. Alinin oğlu Muhammet bin Hanefi'ye dayanır. Hicri 5. asrın ortalarında doğduğu tahmin edilmektedir. Ahmet Yesevi çok küçük yaşta babasını, 7 yaşındada annesini kaybetmiştir. Yesi şehrinde ilim ve terbiye tahsiletmiştir. Bundan dolayı YESEVİ nisbetiyle şöhret bulduğu kabul edilmiştir. Yesi'de, önce Arslan Baba Hazretlerinden ders aldı. Arslan Baba'nın vefatıyla Buhara'ya gitti. Orada Ehli Sünnet alimlerinden Yusuf Hamedaniye bağlandı ve manevi ilimleri tahsil etti. İnsanlara doğru yolu göstermek için ondan icazet (diploma) aldı.

Buhara bu tarihlerde Karahanlıların hakimiyeti altındaydı ve devrin en büyük ilim merkezlerinden biriydi. Dünyanın çeşitli yerlerinden talebeler buraya gelip ilim tahsil ediyorlardı. Buhara'da güçlü bir Hanefi Fıkıh geleneği mevcuttu. Hoca Ahmet Yesevi Buhara'da bir müddet ders verdi. Daha sonra bu vazifeyi başkasına devredip Yesi'ye döndü ve burada talebe yetiştirmeye başladı. Büyüklüğü ve şöhreti kısa zamanda Maverâünnehir, Horasan ve Harzem dolaylarına yayıldı. Zamanın en büyük ve üstün evliyelerinden oldu. Zahirî ve batını bütün ilimlerde derin alim olan Ahmet Yesevi Hazretleri, Hızır Aleyhisselam ile görüşür sohbet ederdi. Günün büyük bölümünü ibadet ve zikir ile geçirirdi. Zamanında arta kalan diğer bir kısmında, talebelerine zahirî ve batını ilimleri öğretir, günün kısa bir bölümünde ise, alinteri ile geçimini sağlamak üzere, tahta kaşık ve kepçe yapıp bunları satardı.

Ahmet Yesevi Hazretleri yetiştirdiği talebelerinin her birini bir memlekete göndermek suretiyle İslamiyetin doğru olarak öğretilip yayılmasını sağladı. Onun bu şekilde gönderdiği talebelerinden bir kısmı da Anadolu'ya geldiler. Bu vesileyle onun yolu Anadolu'da yayılıp tanındı. Anadolu'nun Müslüman Türklere yurt olması, onun manevî işaretiyle hazırlandı. Talebelerinin gayretiyle Anadolu ebediyen Türk yurdu oldu.

Ahmet Yesevi Hazretlerinin en önemli özelliği, Arapça ve Farsça bilmesine rağmen çok sade bir Türkçe ile Hikmet denilen eğitici sözleri, Türkistan Türkleri üzerinde büyük izleri bırakmış olmasıdır. Bu hikmetli sözlerde şeriat erkanını ve tarikat adablarını anlatmıştır. Yesevi Ocağı aynı zamanda bir tarikattır. Önemli ve büyük tarikatlardan Nakşilik ve Bektaşilik, Yeseviliğin kollarıdır. Yeseviliğin, adabları müridlerin uyması gerekli hususlar ve ahkamları vardır. Yesevi dergahı, fakirler, yoksullar, yetim ve çaresizler için bir sığınak yeri idi. Bu dergahlar aynı zamanda, tekke edebiyatının ilk temsil edildiği yerler olmuştur. Ahmet Yesevi

Hazretleri tekke edebiyatının ilk temsilcisidir. Bu vesileyle Anadoludaki Türk edebiyatının yeşerip gelişmesine zemin hazırlamış, Yunus Emre gibi büyük şairlerin yetişmesine sebep olmuştur. Bu şekilde yetiştirdiği talebelerinden tayin ettiği halifeleri şunlardır;

Mansur Ata, Abdulmelik Ata, Süleyman Hakim Ata (Bu Türkler arasında en meşhur halifesidir) Muhammed Danişmend, Muhammed Buhari (Sarı Saltuk) Zengi Ata, Tac Ata v.b. Bu halifelerinin yetiştirdiği birçok talebe ki; Ahi Evran, Hacı Bektaş, Mevlana, Taptuk Emre, Yunus Emre gibi talebeler Anadoluda, Ahmet Yesevi Hazretlerinin çizdiği yolda ilerlemişler ve Türk dilini, edebiyatını, kültürünü özellikle İslam dinini doğru olarak gelecek nesillere aktarmışlardır. Sade bir Türkçe ile Halkın anlayacağı, sohbet tarzındaki Hikmet adlı şiirleri, Çin'den, Marmara sahillerine kadar yayılıp, Türk Milletine manevi ışık olmuştur. Ahmet Yesevi Hazretleri Hicri 590 (1194) de Yesi şehrinde vefat etmiştir. Kabri üzerine türbe, 200 yıl sonra, Timur Han tarafından inşa edilmiştir.

"Kafir bile olsan, hiç kimsenin kalbini kırma. Çünkü kalbi kırmak Allh'ü Taala'yı kırmaktır. Gönlü kırık zavallı garip birini görsen, yarasına merhem koy, yoldaşı ve yardımcısı ol."

Ahmet Yesevi Hazretleri'nin bu sözlerinde, özellikle biz Avrupada yaşayan Türkler için, altın değerinde bir nasihat vardır. Biz Avrupa Türklüğü, Gayrimüslimler ile beraber yaşarken, geçmişimize bakıp güç almalıyız. Buraları Türkleştiremeyiz, fakat Türk kalabilmemiz için, Ahmet Yesevi Hazretlerini ve onun yolundan gidenleri çok iyi bilmemiz gerekmektedir.